

Hrvatski podbanovi i župani Zagrebačke i Križevačke županije od sredine 16. do sredine 18. stoljeća

OZREN BLAGEC
Gradski muzej Križevci
Tome Sermagea 2
HR-48260 Križevci
ozren.gmk@gmail.com

Pregledni članak
Review article

Primljeno/*Recieved*: 01. 11. 2011.
Prihvaćeno/*Accepted*: 03. 01. 2012.

Autor utvrđuje niz hrvatskih podbanova koji su ujedno bili i župani Zagrebačke i Križevačke županije između 1557. i 1756. godine, određuje vrijeme njihova podbanovanja, donosi njihove kraće biografije te osnovne podatke o plemićkim obiteljima iz kojih potječu.

Ključne riječi: podban, banovac, župan, Križevačka županija, Zagrebačka županija, rani novi vijek

Tijekom 15. i 16. stoljeća veliki dijelovi hrvatskih zemalja došli su pod osmansku vlast. Osmanlije su zauzele gotovo cjelokupni teritorij koji je tijekom srednjeg vijeka zauzimala Kraljevina Hrvatska te veliki dio srednjovjekovne Kraljevine Slavonije. Zbog toga pojam Hrvatska koji se nekada odnosio na područje južno od rijeke Kupe do Jadranskog mora »seli« na prostor sjeverno od Kupe. Hrvatske zemlje koje su uspjele izbjeći osmanska osvajanja i koje od 1527. godine za svoje vladare prihvaćaju dinastiju Habsburg od sredine 16. stoljeća počinju se nazivati Kraljevina Dalmacija, Hrvatska i Slavonija i u očima suvremenika čine tzv. »ostatke ostataka nekada slavnog Hrvatskog Kraljevstva.«

Sudbinu hrvatskih zemalja dijelile su i Zagrebačka i Križevačka županija, ujedno najveće županije u Slavoniji u razvijenom i kasnom srednjem vijeku. Između 1540. i 1552. godine Križevačka županija izgubila je više od 80 % dotadašnjeg teritorija zbog osmanskih osvajanja. Svedena je na uski pojas koji se protezao od Vrbovca i Rakovca na jugozapadu preko šire okolice Križevaca do Ludbrega na sjeveroistoku, a manji dio nekadašnjeg teritorija županije postao je pogranični pro-

stor s obrambenom funkcijom prema Osmanskom Carstvu.¹ Zagrebačka županija također je izgubila velik dio teritorija na jugu, ali u manjim razmjerima nego Križevačka županija.

Plemstvo je predstavljalo najjaču političku i društvenu snagu. Iako pravno izjednačeno, nije bilo jedinstveno u socioekonomskom smislu. Najviše plemstvo činili su magnati, tj. grofovi i baruni koji su raspolagali s najvećim posjedima i najvećim brojem kmetova. Prema brojnosti, najznačajnije bilo je srednje i niže plemstvo iz čijih se redova podban najčešće i birao. Između ostalog, jedna od zadaća podbana bila je zastupati interese nižeg plemstva. U plemstvo su se ubrajali i tzv. plemići jednoselci organizirani unutar plemićkih općina koji su uživali

¹ Osmanlije 1540. godine osvajaju Jasenovac, Novsku, Subotski Grad i Britvičevinu, tri godine kasnije okolicu Daruvara, točnije, utvrde Bijela Stijena, Čaklovac, Stu pčanica, vjerojatno i Pakrac, a 1545. Moslavinu. Njihovo prodiranje na prostor Križevačke županije završeno je 1552. godine zauzimanjem Virovitice i Čazme. Vjekoslav Klaić, *Povijest Hrvata*, sv. 5., Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske, 1980., str. 594. Usporedi također i *Hrvatski povijesni atlas*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 2003., karta 100., str. 153.; Županije u Hrvatsko-Ugarskom Kraljevstvu u XV. stoljeću i karta 143., str. 208. Županije u Hrvatskoj 1606. godine.

plemićka prava, ali nisu posjedovali kmetove pa su svoj posjed (selište) sami obrađivali.²

Već krajem 14. stoljeća nije bilo neuobičajeno da Zagrebačka i Križevačka županija imaju zajedničkog župana kojeg je imenovao kralj, a koji je istovremeno bio i podban. Tako je, primjerice, Martin Držanić bio podban i župan obiju županija između 1395. i 1397. godine, a nakon njega Ivan Antimonov.³ Početkom 15. stoljeća, tj. između 1409. i 1412. godine sve tri dužnosti obnašao je Pavao Čupor Moslavački,⁴ u prvoj polovici 16. stoljeća, tj. između 1521. i 1524. godine⁵ Pavao Kerecseny, a 1547. godine⁶ Gašpar Gusić od Turnja. Nije poznato otkad postoji praksa da podban imenovan od bana bude istovremeno i župan, inače imenovan od kralja, dviju najvećih srednjovjekovnih, a tijekom druge polovice 16. i cijelo 17. stoljeće, uz Varaždinsku, i jedinih županija na području Kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije.

Uprava Zagrebačke i Križevačke županije sjeđinjena je 1572. godine, a izbor župana, podžupana i plemićkih sudaca tih dviju županija više ne obavljaju županijske skupštine kao do tada već izravno Hrvatski sabor.⁷ Podbana otad imenuje ban, a prihvaća Sabor. Svaki novopostavljeni ban imao je pravo smijeniti ranije imenovanog

podbana, drugu po važnosti funkciju u Kraljevini tijekom 16. i 17. stoljeća i postaviti novog, sebi odanog. Budući da je podban ujedno bio i župan Zagrebačke i Križevačke županije, u praksi je nestalo pravo kraljeva da imenuju župane u pojedinim županijama.⁸

Početkom 18. stoljeća situacija se u političkom i institucionalnom smislu mijenja. Prema odluci zajedničkog Ugarsko-hrvatskoga sabora iz 1715. godine, kralju se vraća pravo imenovanja župana Zagrebačke i Križevačke županije. Budući da je funkcija župana tih dviju županija i dalje povezana s podbanskom čašću, ban je, zapravo, izgubio dotadašnje pravo na izbor podbana. Pravo postavljanja župana kralj je prvi put ponovno iskoristio prilikom izbora Nikole Malenića za župana 1729. godine.⁹

Kad je 1756. godine konačno razdvojena uprava Zagrebačke i Križevačke županije, a županije obnovljene prema obrascu prema kojem su nekoliko godina ranije obnovljene i slavonske županije (Požeška, Virovitička i Srijemska), razdvojena je i funkcija podbana od funkcije župana spomenutih županija.

Od Ambroza Gregorijanca, prvog u nizu podbanova i župana Zagrebačke i Križevačke županije do posljednjeg Ivana Raucha, ukupno dvadeset trojica, mahom pripadnici nižega plemstva, obnašali su jednu od najvažnijih funkcija u Hrvatskom Kraljevstvu tijekom ranog novog vijeka.¹⁰

2 *Društveni razvoj u Hrvatskoj (od 16. do početka 20. st.)*, ur. Mirjana Gross, Zagreb: Školska knjiga, 1981., str. 21-24.

3 Ozren Blagec, *Župani Križevačke županije u 13. i 14. stoljeću*, *Cris*, br. 1., Križevci, 2010., str.118-119.

4 Tatjana Radauš, Pavao Čupor, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 3., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 1993., str. 135. Pavao Čupor Moslavački bio je nakon toga tri godine ban »cijele Slavonije.«

5 Dino Mujadžević, Ivan Majnarić, Kerecsenyi, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 7., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 2009., str. 256.

6 Maja Katušić, Regesti isprava 16. stoljeća iz arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti-četvrti dio: Isprave iz razdoblja 1546-1550., *Zbornik odsjeka povijesnih znanosti Zavoda povijesnih i društvenih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 28, Zagreb, 2010., str. 206.

7 Mirko Valentić, *Pregled povijesti Križevačke županije*, u: *Križevačka županija-Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća*, sv. 9., Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2004., str. 44.; Vidi i *Hrvatski saborski spisi* (dalje HSS) III., str. 360-362.

8 Ivan Beuc, *Povijest institucija državne vlasti Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije*, Zagreb: Pravni fakultet, 1985., str. 208-209.

9 Isto, str. 213.

10 Dosad postoji nekoliko pokušaja da se rekonstruira niz podbanova ili banovaca, kako ih je nazivala starija historiografija. Prvi je to uradio nepoznati autor djela poznatog pod nazivom *Notitiae* (Zlatko Herkov, *O rukopisu »Notitiae de praecipuis officiis regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae«*, Zagreb: Rad JAZU, sv. 405.,1984., str. 119-138.). Radoslav Lopašić u *Spomenicima hrvatske krajine* (Radoslav Lopašić, *Spomenici Hrvatske krajine*, sv. 3., Zagreb: JAZU, 1889., str. 464-465.) također donosi veoma vrijedan, ali ne i potpun popis podbanova, dok se Vjekoslav Klaić u svojoj *Povijesti Hrvata* zadržao na 16. i početku 17. st. (Klaić, *Povijest Hrvata*, str. 600.). Također treba spomenuti i pokušaj Rade Milosavljevića da sastavi popis svih križevačkih župana. Dio popisa koji se odnosi na razdoblje

Ambroz Gregorijanec

(11. 11. 1557-25. 07. 1565.)

Ambroz Gregorijanec rođen je u prvom desetljeću 16. stoljeća. Između 1533. i 1558. godine bio je plemićki sudac Križevačke županije. Kao pouzdanik obitelji Zrinski imenovan je za turopoljskog kaštelana i kapetana utvrde Lukavec, a iste je godine (1541.) i turopoljski župan. Zastupao je Nikolu Zrinskoga u njegovim sporovima s turopoljskom Plemenitom općinom te kod kralja Ferdinanda I. (1527-1564.). Iako je na neki način bio u sukobu s Turopoljcima, oni su ga primili u svoje bratstvo i 1546. izabiru ga za starješinu Plemenite općine turopoljske.¹¹ Godine 1543. postaje sakupljač poreza u Slavoniji, ali u tri navrata, 1550., 1552. i 1556. godine, nije uplatio porez u kraljevsku blagajnu pa je opozvan.

Iako se smatralo da je Gregorijanec na mjesto podbana izabran 1558. godine, on je podbanom postao vjerojatno već na Saboru održanom 11. studenog 1557. godine u Varaždinu. Dokaz spomenutoj tvrdnji je dopis koji u travnju 1558. šalje banu Petru Erdödyu i u kojem se naziva podbanom.¹² Nepoznato je da li je odmah postao i županom Zagrebačke i Križevačke županije jer ga na tome mjestu prvi put, prema saborskim spisima, nalazimo u zaključcima Sabora održanog 1. rujna 1558. godine u Zagrebu.¹³

od sredine 16. do sredine 18. st., premda ima mnoštvo pogrešaka, nije i najgori dio (Rade Milosavljević, *Leksikon Križevčana*, Križevci: Povijesno društvo Koprivnica, 1988., str. 146-147.)

- 11 O sukobu Plemenite općine turopoljske i Nikole Zrinskoga u: Emilij Laszowski, *Povijest plemenite općine Turopolja nekoć zagrebačko polje zvane*, sv. 1-3., Zagreb 1910-1924., pretisak, Velika Gorica: Plemenita općina turopoljska 1995-2000., u: sv. 1., str. 70-78.
- 12 Geza Palffy, Jedan od temeljnih izvora hrvatske povijesti: pozivnica zajedničkog Hrvatsko-slavonskog sabora iz 1558. godine, *Zbornik Odsjeka povijesnih znanosti Zavoda povijesnih i društvenih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 23., Zagreb, 2005., str. 57-58. Gregorijanec je na mjestu podbana naslijedio Mihajla Kerecsenya.
- 13 HSS III, str. 41. Tom prilikom zaključci Sabora ne govore o tome da je Ambroz Gregorijanec imenovan za podbana, već se on navodi kao podban, iz čega se lako zaključuje da je na funkciju podbana imenovan već ranije.

Ambroz Gregorijanec zastupao je Uršulu Henning u sukobu s Franjom Tahyem oko Susedgrada. Zbog oružanog sukoba banske vojske s Uršulinim kmetovima koje je Gregorijanec podupirao, proglašen je buntovnikom i smijenjen s položaja podbana na Saboru 25. srpnja 1565. godine. Ipak, već sljedeće godine postao je glavni opskrbnik vojske u Slavoniji, a 1568. i 1569. član je Banskog sudbenog stola. Umro je početkom travnja 1572. godine.

U brakovima s Veronikom Stubičkom i Dorom Mrnjavčević imao je sinove Stjepana, kasnijeg podbana, Baltazara i Jurja (Grgura). Gregorijanec je imao posjede u Zagrebačkoj županiji (Medvedgrad, područje Turopolja, okolica Sv. Ivana Zeline), Križevačkoj županiji, a posjedovao je i Mokrice i Brežice u Dolenjskoj u Sloveniji.¹⁴

IVAN FORČIĆ OD BUTINE VASI

(25. 07. 1565-siječanj 1573.)

Nakon opoziva Ambroza Gregorijanca na Saboru 25. srpnja 1565. godine u Zagrebu za novoga podbana izabran je Ivan Forčić od Butine Vasi (de Bwthynawacz).¹⁵ Iako se u saborskim spisima Forčić direktno ne spominje kao podban i župan Križevačke i Zagrebačke županije, iz zaključaka Sabora donijetih početkom 1570. i krajem 1572. godine može se zaključiti da je on bio i župan ovih dviju županija.¹⁶ Forčića posljednji put na mjestu podbana susrećemo na Saboru održanom 7. prosinca 1572. godine. Umro je vjerojatno početkom siječnja sljedeće godine jer se već 18. siječnja 1573. navodi kao pokojni.¹⁷

14 O Ambrozu Gregorijancu i obitelji Gregorijanec u: Tatjana Radauš, *Gregorijanec (Gregorijanečki, od Gregorijanca)*, u: Hrvatski biografski leksikon, sv. 5., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 2002., str. 163-166.

15 HSS III., str. 122.

16 HSS III., str. 276. i 361.; vidi i Klaić, *Povijest Hrvata*, str. 600. O Forčiću kao podbanu i županu Zagrebačke i Križevačke županije svjedoči i isprava iz 1567. godine koja se nalazi u Zbirci arhivskih dokumenata Gradskog muzeja Križevci pod inventarnim brojem 6274.

17 HSS III., str. 363. i 370.; Adam Baltazar Krčelić, *Povijest stolne crkve zagrebačke*, Zagreb: Institut za suvremenu povijest, 1994., str. 300.

Forčići su rodom iz Like, a odatle su početkom 16. stoljeća pred osmanskim provalama prebjegli u Hrvatsko zagorje. Ondje je Ivan Forčić Stariji, otac podbana Ivana, od svoje žene Katarine Golec u miraz dobio posjed Sutinsko, u sklopu kojeg je bio i Poznanovec. Kad je Ivan Forčić Stariji 1547. godine pao u nemilost kralja Ferdinanda I. koji mu je oduzeo posjede, njegov sin Ivan Forčić Mlađi, kasnije podban, otkupljuje iste od Ambroza Gregorijanca i na njima gradi prvi majur. Sljedeće godine Ivan Forčić Mlađi dio imanja poklanja svojoj sestri. Nije imao muških potomaka pa je njegova obitelj izumrla, a on sam adoptiran je u plemićku porodicu Bojničića Kninskih.¹⁸

LADISLAV BUKOVEČKI OD BUKOVICE (1573. (?) - 06. 02. 1578.)

Na mjestu podbana Ivana Forčića naslijedio je Ladislav Bukovački od Bukovice, pripadnik turopoljskog plemstva. Nepoznato je kad ga je Sabor potvrdio na toj funkciji, ali već se na zasjedanju održanom 30. 12. 1573. u Zagrebu spominje kao podban i zagrebački župan. Do potvrde Sabora vjerojatno je došlo 1573. godine, ali zapisnici tog saborskog zasjedanja nisu sačuvani.¹⁹ Tek se jednom, u zapisniku Sabora od 1. listopada 1577. godine, Bukovački spominje zagrebačkim i kri-

18 Ivan Bojničić, *Der Adel von Croatien und Slawonien*, Zagreb: Golden marketing, 1995., str. 19. i 47.; Mladen Obad-Šćitaroci, *Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja*, Zagreb: Školska knjiga, 1991., str. 230.; Anđela Horvat, Dvorac Poznanovec, *Kaj*, br. 5., Zagreb, 1981., str. 44-45.

19 HSS III, str. 392. Naime, za 1573. godinu sačuvani su zaključci Sabora od 18. siječnja i 30. prosinca. Zaista je malo vjerojatno da te godine nije održan nijedan sabor, osim ova dva. Podbanovi su i prije i poslije Bukovačkog potvrđivani na saborskim zasjedanjima pa je logično da se i ovaj put to dogodilo. Stoga je za pretpostaviti da su zapisnici Sabora na kojem je Bukovački potvrđen za podbana izgubljeni. U turopoljskim zapisima Bukovački se kao podban i župan navodi već 12. svibnja 1572. (Emilij Laszowski, *Povijesni spomenici plemenite općine Turopolja*, sv. 4., Zagreb, 1908., str. 25.). Valja podsjetiti da je 1572. godine sjedinjena uprava Zagrebačke i Križevačke županije pa je moguće da je Bukovački na Saboru, osim što je postavljen za podbana, istovremeno bio imenovan za župana obje županije.

ževačkim županom. Na mjestu podbana i župana dviju županija zadržao se vjerojatno do početka 1578. godine kad je novi ban Krsto Ungnad na to mjesto imenovao Stjepana Gregorijanca.

U Pragu 15. 12. 1579. kralj Rudolf (1576.-1608.) je Ladislavu, njegovoj braći Jurju i Nikoli, potomcima njegove sestre Ane te njegovoj djeci potvrdio plemstvo. U braku s Katarinom Kišević imao je sinove Gabrijela i Ladislava te kćeri Martu, Kristinu, Doru i Margaretu. Njegov sin Gabrijel između 1621. i 1625. godine bio je podžupan Zagrebačke županije. Obitelj je izmrla 1670. godine s Franjom Bukovačkim, pouzdanikom Petra Zrinskog.²⁰

STJEPAN GREGORIJANEC (06. 02. 1578-25. 07. 1581.)

Stjepan Gregorijanec, sin nekadašnjeg podbana Ambroza Gregorijanca i Veronike Stubičke, na mjesto podbana i župana Zagrebačke i Križevačke županije imenovan je na Saboru održanom u Zagrebu 6. veljače 1578. godine.²¹ Na položaju podbana Stjepan Gregorijanec zadržao se do 25. srpnja 1581. godine kad odstupa,²² a na sljedećem okupljanju Sabora, 28. listopada iste godine, traži i dobiva potvrdu da je valjano obavljao svoju službu.²³ Počevši sa Stjepanom Gregorijancem, svi novoimenovani podbanovi izborom na tu čast odmah će biti potvrđeni i županima Zagrebačke i Križevačke županije.

Kralj Rudolf Stjepanu Gregorijancu 11. listopada 1581. godine dodjeljuje ugarski barunat pa kao magnat sudjeluje na Ugarsko-hrvatskom saboru u Požunu 1583. godine. Tijekom 80-ih godina 16. st. bio je aktivno uključen u ratove s Osmanskim Carstvom na području Pokuplja,

20 Tatjana Radauš, Bukovački, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 2., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 1989., str. 467.-468, Bojničić, *Der Adel von Croatien und Slawonien*, str. 24.

21 HSS IV., str. 3. On je prvi podban za kojeg pozudano znamo da je na saborskom zasjedanju, osim na čast podbana, izabran i za župana dviju županija.

22 HSS IV., str. 65.

23 HSS IV., str. 71.

1592. godine se povlači, a 24. lipnja sljedeće godine i umire.²⁴ U braku s Martom Mecknyczer imao je sinove Pavla i Nikolu s kojima završava muška loza obitelji Gregorijanec.²⁵

GAŠPAR DRUŠKOVEČKI

(25. 07. 1581-12. 04. 1584. (?))

Nakon odstupanja Stjepana Gregorijanca na istom Saboru novim podbanom i županom dviju županija potvrđen je Gašpar Druškovečki.²⁶ Obitelj Druškovečki potječe iz Varaždinske županije, a njen posjed i dvorac nalazio se u Druškovcu u okolici Ivanca. Prije obnašanja ove funkcije Gašpar Druškovečki bio je ubirač poreza u Varaždinskoj županiji od 1560. do 1573., bilježnik Županijskog suda od 1567. do 1577. i Varaždinske županije od 1578. do 1579., prisežnik od 1568. godine i konačno podžupan Varaždinske županije od 1579. do 1581. Gašpar Druškovečki se na mjestu podbana vjerojatno zadržao do 12. travnja 1584. godine kad je izabran njegov nasljednik. Nažalost, u zaključcima Sabora nije navedeno da li je Druškovečki tada uklonjen s položaja podbana ili je već ranije odstupio.²⁷ Nakon toga Gašpar Druškovečki ponovno postaje podžupanom Varaždinske županije, što ostaje sve do svoje smrti početkom 1587. godine. Kao i njegov prethodnik, od Sabora je zatražio potvrdu da je dobro obavljao svoju podbansku dužnost, a Sabor mu je istu izdao na zasjedanju održanom 1. srpnja 1585. godine u Zagrebu.²⁸

Kao izaslanik Hrvatskog sabora u dva navrata, 1571. i 1580. godine, bio je zastupnikom Ugarsko-hrvatskog sabora u Požunu. Izvori spominju i njegovu suprugu Anu te sina Vuka, kapetana u Međimurju, poslanika Hrvatskog Kraljevstva caru Rudolfu 1605. godine te velikog kapetana u Petrinji. Obitelj Druškovečki dobila je barunat 1707. godine, a oko 1730. godine izumire muška loza.²⁹

24 Ferdo Šišić, Dva ljetopisa XVII. vijeka, *Starine JAZU*, knjiga 36., Zagreb, 1918., str. 360.

25 Radauš, Gregorijanec, str. 165-166.

26 HSS IV., str. 65.

27 HSS IV., str. 117.

28 HSS IV., str. 178.

29 Tatjana Radauš, Druškovečki, u: *Hrvatski biografski*

IVAN OD ZABOKA

(12. 04. 1584-početak 1586.)

Kao što je već rečeno, Sabor je na zasjedanju 12. travnja 1584. godine u Zagrebu nasljednikom Gašpara Druškovečkoga izabrao Ivana od Zaboka (Zabočki, Zaboky, de Zabok).³⁰ Do imenovanja novog podbana došlo je zbog ustoličenja novoga bana Tome Erdödyja koji je iskoristio mogućnost da podbanom imenuje sebi odanu osobu. Podatci o Zabokyevim službama vrlo su skromi. Bio je plemićki sudac Varaždinske županije 1573. i 1574. godine,³¹ sakupljač poreza u istoj županiji 1576. i 1582. godine,³² a 1583. godine hrvatski poslanik u Požunu.³³ Dužnost podbana obnašao je najvjerojatnije do početka 1586. godine.³⁴

LADISLAV IMPRIĆ OD JAMNICE

(21. 04. 1586-06. 01. 1591.)

Na Saboru održanom 21. travnja 1586. godine u Zagrebu³⁵ nasljednikom Ivana od Zaboka postao je Ladislav Imprić od Jamnice. Obitelj Imprić rodom je iz Turopolja u Zagrebačkoj županiji. Ladislav Imprić imao je posjede u Pokuplju (Jamnica), Brkiševini i Psarjevu u okolici Sv. Ivana Zeline. Prije obnašanja funkcije podbana bio je sakupljač poreza 1570. godine i podžupan Zagrebačke županije od 1572. do 1574. Podbanom je

leksikon, sv. 3., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 1993., str. 621-622. O Gašparu Druškovečkom također i HSS III. prema indeksu na str. 513. i HSS IV. prema indeksu na str. 568.

30 Vidi bilješku 28. Izboru Zaboka za podbana usprotivio se Martin Sviličić u ime Petra Rattkaya, a zbog navodnog podbanova nasilništva. O tome piše Krčelić, *Povijest stolne crkve zagrebačke*, str. 306.

31 HSS III., str. 393., 409., 410. i 429.

32 HSS III., str. 471. i HSS IV., str. 82.

33 HSS IV., str. 98.

34 HSS IV., str. 192-193. Zanimljivo je da ga Rudolf Horvat kao podbana navodi na Saboru u Varaždinu 21. veljače 1588. godine iako je tada podban već zasigurno postao Ladislav Imprić. Rudolf Horvat, *Članovi Hrvatskoga sabora god. 1588.*, *Vjesnik kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva*, br. 14., god. 1912., Zagreb, str. 102-104.

35 HSS IV., str. 193.

ostao do smrti, 6. siječnja 1591. godine.³⁶ Ubrzo nakon toga obitelj Imprić izumire.³⁷

STJEPAN BERISLAVIĆ OD MALE MLAKE (1591. (?) - 07. 11. 1596.)

Nakon smrti Ladislava Imprića podbanom i zagrebačkim i križevačkim županom najvjerojatnije je imenovan Stjepan Berislavić od Male Mlake, ali u saborskim spisima ne nalazimo potvrdu o tome.³⁸

Berislavići Vrhrički, odnosno Malomlački, kako su se nazivali od kraja 15. st., potječu iz plemena Čubranića iz Kninske županije, odnosno iz okolice Vrlike na rijeci Cetini. Pred osmanskim osvajanjima bježe u sjevernu Hrvatsku i stječu posjede na području Turopolja, oko mjesta Mala Mlaka te u Varaždinskoj županiji.

Stjepanu IV. Berislaviću, kojeg možemo nazvati Stariji za potrebe razlikovanja od njegovog sina Stjepana Berislavića Mlađeg, također podbana između 1640. i 1642. godine, ponovo je potvrđena čast podbana na zagrebačkom zasjedanju Sabora 11. siječnja 1596. godine,³⁹ ali je već 7. studenoga iste godine odstupio.⁴⁰ Nakon što je napustio mjesto podbana bio je prisjednik Banskoga stola, kraljevinski blagajnik od 1598. do 1600. godine, veliki bilježnik Zagrebačke županije 1598. godine, podžupan Varaždinske županije od 1599. do 1604. godine, sudac Plemenitog stola varaždinskog te, konačno, između 1601. i 1609. godine

viceprotonotar Hrvatskog Kraljevstva, a u nekoliko navrata i zastupnik na Ugarsko-hrvatskom saboru.

Stjepan Berislavić Stariji rođen je vjerojatno 1562. godine. Oko 1590. oženio je Elizabetu Bradu s kojom je imao kćer Helenu, kasnije suprugu Vuka Krste Frankopana Tržačkog, sina Stjepana Berislavića Mlađeg, podbana od 1640. do 1642. godine. Berislavić Stariji umro je u ljeto 1609. godine vršeći dužnost viceprotonotara.⁴¹

GAŠPAR PETRIČEVIĆ (07. 11. 1596 - 14. 04. 1598.)

Nakon odstupanja Stjepana Berislavića Sabor je na istom zasjedanju za novog podbana potvrdio Gašpara Petričevića od Miketinca.⁴² Obitelj Petričević obiteljski pridjev nosi prema posjedu Mike-tinec u Varaždinskoj županiji.⁴³

Petričević je u trenutku postavljanja na mjesto podbana bio podbilježnik Hrvatske i Slavonije

36 Šišić, Dva ljetopisa XVII. vijeka, str. 358.

37 Tatjana Radauš, Imprić (Imbrić), u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 6., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 2005., str. 45-46.

38 Možda nam, kao i u primjeru Ladislava Bukovačkog, nedostaju zaključci Sabora na kojem je Berislavić 1591. godine prihvaćen za podbana. Također je važno napomenuti da je Ferdo Šišić, uređujući spise Hrvatskog sabora, podbanom između 1590. i 1595. navodio Ivana Pogledića od Kurilovca (vidi HSS IV., str. 562. i 588.). No, Pogledić se samo jednom, i to u pismu Hrvatskog sabora nadvojvodi Maksimilijanu iz 1594. godine, naziva podbanom (HSS IV., str. 316), dok svi ostali izvori upućuju na to da je Berislavić bio podban.

39 HSS IV., str. 339.

40 HSS IV., str. 354.

41 O obitelji Berislavić postoji nekoliko vrijednih radova Ivana Jurkovića. To su: Ivan Jurković, Raseljena plemićka obitelj za Osmanske ugroze: primjer Berislavića de Werhreka de Mala Mlaka (Dio prvi-Stjepan Berislavić Vrhrički i Malomlački), *Zbornik odsjeka povijesnih znanosti Zavoda povijesnih i društvenih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 20., Zagreb, 2003., str. 125-164., i isti: Raseljena plemićka obitelj za Osmanske ugroze: primjer Berislavića de Werhreka de Mala Mlaka (Dio drugi-Nasljednici Stjepana Berislavića tijekom 16. stoljeća), *Zbornik odsjeka povijesnih znanosti Zavoda povijesnih i društvenih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 21., Zagreb, 2004., str. 119-181. Ipak, najvrijedniji izvor je Pavao Maček i Ivan Jurković, Rodoslovlje Berislavića Vrhričkih i Malomlačkih (od 15. do 18. stoljeća), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 48., Zadar, 2006., str. 285-341. (o Stjepanu Berislaviću Starijem str. 313-316.). O Berislavićima Malomlačkim također Tatjana Radauš, Berislavići, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 1., Zagreb, Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 1983., str. 688-690., ali uz nekoliko pogrešaka. Biografiju Stjepana Berislavića donosi i Laszowski, Povijest plemenite općine Turopolja nekoć zagrebačko polje zvane, str. 104-106.

42 HSS IV., str. 354. Vidi i bilješku 41.

43 Bojničić, Der Adel von Croatien und Slawonien, str. 146.

(izabran u ljeto 1591. godine).⁴⁴ Još 1587. bio je plemićki sudac Varaždinske županije,⁴⁵ sljedeće godine izabran je za člana Sudbenog stola,⁴⁶ a kasnije se spominje i kao podžupan Varaždinske županije. Postavši podbanom, Petričević je odstupio s mjesta podbilježnika, ali isti ga je Sabor ponovno potvrdio na tu funkciju. Funkciju podbana obnašao je manje od godinu i pol dana. Već 14. travnja 1598. godine na saborskom zasjedanju u Zagrebu odstupio, ali vjerojatno zadržava mjesto podbilježnika Hrvatske i Slavonije i podžupana Varaždinske županije. Dana 1. veljače 1600. godine na saborskom zasjedanju u Varaždinu izabran je za bilježnika Kraljevine,⁴⁷ a tu će funkciju obnašati do smrti, tj. do svibnja 1601. godine.⁴⁸

Godine 1583. Gašpar Petričević napisao je »Panegiricus in honorem...Georgii Draschovitti, archiepiscopi Colonensis«. ⁴⁹

Iz ove obitelji potječe i Ivan Petričević, podbilježnik Slavonije između 1565. i 1585. godine.⁵⁰ Generaciju nakon Gašpara javljaju se Ivan Petričević Mlađi i Juraj Petričević, moguće Gašparovi sinovi,⁵¹ obojica podžupani Zagrebačke županije. Ivan Mlađi bio je i plemićki sudac u Zagrebačkoj županiji. Juraj Petričević izabran je za zemaljskog blagajnika 1732. godine, a bio je i poslanik Hrvatskog Kraljevstva na Ugarsko-hrvatskim saborima u Požunu 1734. i 1737. godine. Bio je oženjen Anom Domjanić s kojom je imao kćerke Suza-

nu⁵² i Elizabetu, udanu za Nikolu Gotala⁵³ te sina Franju poznatog po tome što je 1659. dao udaviti svoju suprugu Katarinu Keglević.⁵⁴

JURAJ KEGLEVIĆ

(14. 04. 1598-21. 10. 1599.)

Spomenuta Katarina Keglević bila je unuka Jurja III. Keglevića izabranog za podbana na istom onom Saboru na kojem je Gašpar Petričević odstupio.⁵⁵ I on se na funkciji podbana i župana Zagrebačke i Križevačke županije zadržao vrlo kratko, već 21. listopada 1599. na Saboru u Zagrebu odstupio s podbanske i županske časti.⁵⁶

Obitelj Keglević potječe iz srednjovjekovne Kninske županije, odakle zbog osmanskih osvajanja bježe u sjeverozapadnu Hrvatsku, a kasnije stječu i brojne posjede u Ugarskoj. Obiteljski pridjev Bužimski (de Bwsyn) nose prema gradu Bužim u Zagrebačkoj županiji. Najstaknutiji član obitelji bio je Petar II. Keglević, hrvatski ban od 1537. do 1542. godine. Njegov unuk, podban Juraj III., sin Šimuna III. i Magdalene Petheo de Gerse, rođen je oko 1565. godine. Godine 1608. s bratom Ivanom prisustvuje krunidbi kralja Matije II. (1608-1619.) i postaje zlatnim vitezom. Između 1610. i 1614. godine vrhovni je kapetan u Veszpremu, a godine 1620. kao član Vlaške komisije nasljeđuje brata Ivana.⁵⁷ Krajem iste godine postaje vrhovni zapovjednik vojske Kraljevine. Umro je 1621. godine, a svoja imanja na području Hrvatskog zagorja (Vinica, Gorica, Dubovec, Krapina, Sveti Križ Začretje, kurija Kalinovec, Lobar i Bistrica) te posjede u Ugarskoj dijeli između svoja

44 HSS IV., str. 268.

45 HSS IV., str. 197.

46 HSS IV., str. 243.

47 HSS IV., str. 398. Saborski spisi vrlo opširno opisuju Gašpara Petričevića prilikom njegova izbora na mjesto protonotara, navodeći sve njegove prijašnje funkcije koje je obavljao tijekom mnogo godina.

48 Šišić, Dva ljetopisa XVII. vijeka, str. 365.

49 *Panegiricus in honorem...Georgii Draschovitti, archiepiscopi Colonensis. Autore egregio Caspare Petricevich de Miketyncz.* Vienne Austriae: Typis Stephani Creuzeri, 1583. Jedan primjerak nalazi se u Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

50 Prema indexu u HSS III., str. 523. i HSS IV, str. 587. Lako je moguće da je Ivan Petričević otac Gašpara Petričevića.

51 *Zaključci Hrvatskog sabora* (dalje ZHS) I, prema indeksu na str. 596. i HSS V., prema indeksu u ZHS I, str. 714.

52 ZHS I, str. 100.

53 Moguće kasniji podban Nikola Gotal.

54 Luka Vukušić, Ubojstvo barunice Katarine Keglević počinjeno 1659. godine, *Arhivski vjesnik*, br. 58., Zagreb, 2008., str. 303-311. Prema mojim uvidima u literaturi, ne postoji rad o porodici Petričević pa su podaci izneseni u ovom odjeljku nastali na osnovu bilješki o pojedinim članovima obitelji, prvenstveno u saborskim zaključcima. Našoj historiografiji tek predstoji zadatak da se njome ozbiljnije pozabavi.

55 HSS IV., str. 378.

56 HSS IV., str. 394.

57 Vlaška komisija imala je zadatak urediti odnose između novonaseljenih vlaha i Habsburgovaca.

četiri sina koja je imao s Katarinom Istavanffy, kćerkom historiografa Nikole Istvanffyja. Nastariji sin Nikola II. naslijedio je posjede u Ugarskoj i začetnik je ugarske loze obitelji Keglević, a Petar V. utemeljitelj je hrvatske loze obitelji koja je 1687. godine dobila grofovsku titulu.⁵⁸ Petar V. Keglević poznat je i kao vojskovođa i ljetopisac.⁵⁹

KRSTO MRNJAVČIĆ OD BREZOVICE (21. 10. 1599-proljeće 1626.)

Budući da je Juraj Keglević odstupio s mjesta podbana, na istom Saboru novim podbanom i županom Zagrebačke i Križevačke županije izabran je Krsto (Kristofor) Mrnjavčić od Brezovice⁶⁰ koji se na tom položaju zadržao do smrti u proljeće 1626. godine.⁶¹

Obitelj Mrnjavčić potječe iz Bosne.⁶² Odatle je početkom 16. stoljeća, u vrijeme osmanskih osvajanja, prebjegla na područje Turopolja gdje Nikola Mrnjavčić ženidbanim vezama stječe posjed Brezovicu. Krsto Mrnjavčić, njegov unuk, početkom 17. stoljeća postao je jedini vlasnik posjeda koji kasnije ostavlja sinu Vuku. S Vukom će 1663. godine izumrijeti loza Mrnjavčića, a posjed Brezovica pripast će Draškovićima.⁶³

Prije obnašanja funkcije podbana Krsto Mrnjavčić bio je kapetan konjanika i kao takav isticao se u borbama protiv Osmanlija.⁶⁴ Kao podban između 1606. i 1608. godine u nekoliko navrata bio je poslanik na zajedničkim Ugarsko-hrvatskim saborima. Budući da su se za Mrnjavčićevog dugog podbanovanja izmjenila čak petorica bana, Ivan Drašković, Tomo Erdödy, Benko Turoc, Nikola Frankopan Tržački i Juraj Zrinski, Benko Turoc i Nikola Frankapan su na saborskim zasjedanjima tražili ponovno potvrdu Krste Mrnjavčića za podbana.⁶⁵

TOMO MIKULIĆ (08. 07. 1626-23. 10. 1628.)

Kristofora Mrnjavčića na mjestu podbana naslijedio je Tomo Mikulić od Brokunovca. Obiteljski pridjev Mikulića potječe od utvrde Brokunovac u selu Blaškovec na području Moravča nedaleko Sv. Ivana Zeline, gdje su Mikulići vjerojatno već u 16. st. imali svoje sjedište i manju utvrdu.⁶⁶

Obiteljska loza Mikulića može se pratiti od početka 14. stoljeća. Tomo Mikulić rođen je oko 1592. godine, a roditelji su mu bili Juraj Mikulić i Ana Puhakovečki-Puhakoci.⁶⁷ Bio je plemićki su-

58 O obitelji Keglević najznačajniji su radovi: Vjekoslav Klaić, *Acta Keglevichiana annorum 1322.-1527.*, Zagreb: JAZU, 1917., te Ivan Majnarić, Maja Katušić, *Keglevići*, u: *Hrvatski biografski leksikon sv. 7.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 2009., str. 227-231. Također i Obad-Šćitaroci, *Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja*, str. 60-61.

59 Ivan Majnarić, *Keglević Petar*, u: *Hrvatski biografski leksikon sv. 7.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 2009., str. 231-232. Ljetopis, punim imenom *Conscripta quaedam notatu et memoria digna ab anno 1599., iuxta ver oea calendaria ab anno 1627., excepto calendario anni 1631., quod non extat, quae in regno Sclavoniae gesta, facta et perpetrata sunt* objavio je Šišić, *Dva ljetopisa XVII. vijeka*, str. 368-389. Obitelj Keglević izumrla je u 19. stoljeću.

60 HSS IV., str. 394.

61 Saborski spisi ga kao podbana spominju posljednji put 23. ožujka 1626., HSS V., str. 379.

62 Bojničić, *Der Adel von Croatien und Slawonien*, str. 126-127.

63 Josip Balaško: *Oš Brezovica: monografija: 1850.-2010.*, Brezovica: Oš Brezovica, 2010., str. 18-19.

64 Juraj Rattkay: *Spomen na kraljeve i banove kraljevstva Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2001., str. 234. i 253.

65 HSS V., str. 124. i 159.

66 O Brokunovcu i utvrđi Lelja Dobronić, *Po starom Moravču*, Zagreb: Povijesni muzej Hrvatske, 1979., str. 111-113.

67 O Mikulićima vidi opširnu rodoslovnju raspravu Pavao Maček, *Dva stara roda zagrebačke županije: Mikulići od Brokunovca i Črnkovečki od Črnkovca*, Zagreb: Društvo za povijesnicu Zagrebačke nadbiskupije »Tkalčići«, 2007. O Tomi Mikuliću str. 68-71. Također i dvije kraće rasprave o Mikulićima od istog autora: Pavao Maček, *Rod Mikulića od Brokunovca-pregled rodoslovlja*, *Kaj*, br. 6., Zagreb, 2005., str. 71-90. (o Tomi Mikuliću na str. 77.) i Pavao Maček, Još od Mikulićima od Brokunovca, *Kaj*, br 1/2., Zagreb, 2006., str. 127-129. Kraći osvrt na plemićku obitelj Mikulić s posebnim naglaskom na podbana Tomu donosi i Josip Adamček, *Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV. do kraja XVII. stoljeća*, Zagreb: Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 1980., str. 512-514.

dac Zagrebačke županije 1620. godine, konjanički kapetan u Letovaniću 1622. godine, kapetan Banske krajine 1623. godine, kapetan Bresta 1625. godine, a Sabor ga je na zasjedanju u Zagrebu 8. srpnja 1626., prema napatku Sigismunda Erdödyja, imenovao podbanom.⁶⁸ Kao po-dban Mikulić je vjerojatno istovremeno obnašao i funkciju kaptana banskih konjanika. Međutim, uskoro je došao u sukob s Erdödyem koji ga je, postavši u međuvremenu banom umjesto Jurja Zrinskog, smijenio s podbanske časti nakon samo nešto više od dvije godine, a na njegovo mjesto imenovao Jurja Gašpara Konjskog.⁶⁹ U nekoliko navrata 1620. i 1622. godine Tomo Mikulić bio je također i izaslanik Kraljevstva na Ugarskom saboru, a 1624. godine izaslanik kralju Ferdinandu II. (1619-1637.).⁷⁰ Nakon funkcije podbana, vjerojatno 1630. godine, Mikulić je postao kraljev pouzdanik (personal), što je ostao sve do svoje smrti u srpnju 1649. godine. Valja također spomenuti da je Tomo Mikulić bio jedan od najobrazovanijih ljudi u Hrvatskoj tijekom prve polovice 17. stoljeća, a posjedovao je i biblioteku od 1 800 knjiga.⁷¹

Tomo Mikulić bio je osnivač barunske loze svoje obitelji. Nije točno poznato kad je dobio barunat, vjerojatno prije 1637. godine. U braku s Katarinom Globnicar od Pakensteina imao je dva sina, Aleksandra i Ladislava, te tri kćeri, Juditu, Elizabetu i Evu.⁷² Lozu je nastavio najstariji sin Aleksandar čiji je jedini nasljednik bio Aleksandar Mlađi. Ignjat Mikulić bio je zagrebački kanonik,

68 HSS V., str. 388.

69 HSS V., str. 442-443. i Herkov, *O rukopisu »Notitiae de praecipuis officii regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae«*, str. 137.

70 HSS V., str. 247., 288., 319., i. 676.

71 O podbanu Tomi Mikuliću opširno piše i Rattkay u svojoj knjizi *Spomen na kraljeve i banove...* na nekoliko mjesta, te ga opisuje kao častohlepnu i zavidnu osobu. Mikulić je, kao osoba od iznimnog kraljevog povjerenja, dvije godine onemogućavao imenovanje Nikole Zrinskoga za bana, želeći se vjerojatno osobno domoći te časti. Na vijest o Mikulićevoj smrti Rattkay piše: »...nakon nekoliko dana preminuo na radost čitave domovine kojoj je bio neprijatelj.« Rattkay, *Spomen na kraljeve i banove kraljevstva Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, str. 255-256., 260., 279-280., 292-293.

72 Maček, *Dva stara roda zagrebačke županije: Mikulići od Brokunovca i Črnkovečki od Črnkovca*, str. 88-94.

prepošt Sv. Stjepana, stolni arhidakon, lektor zagrebačkog Kaptola te kninski i zagrebački biskup od 16. 1. 1688. do smrti 10. 5. 1694. godine. Smrću Aleksandra Ignjata Mlađeg ugasila se i barunska loza Mikulića.⁷³

JURAJ GAŠPAR KONJSKI (23. 10. 1628-12. 10. 1638.)

Nakon kratkoga podbanovanja Tome Mikulića Hrvatski sabor je u Zagrebu 23. listopada 1628. godine, na prijedlog bana Sigismunda Erdödyja, podbanom imenovao Jurja Gašpara Konjskog.⁷⁴ Budući da je pravo na mjesto podbana imalo isključivo niže plemstvo, a Konjski je bio barun, tj. velikaš, došlo je do pobune nižeg plemstva. Sabor je ipak prihvatio novog podbana, uz napomenu da stara povlastica time nije narušena te da će se i nakon Konjskog podbanovi birati iz redova nižeg plemstva.

Porodica Konjski podrijetlom je od jobagiona⁷⁵ utvrde Rovišće iz istoimene županije, kasnije dijela Križevačke županije. Obitelj je u 14. stoljeću stekla posjede u Zagorskoj, kasnije Varaždinskoj županiji, i to prvenstveno u okolici dana-

73 O biskupu Aleksandru ml. Ignjatu Mikuliću Maček, *Dva stara roda zagrebačke županije: Mikulići od Brokunovca i Črnkovečki od Črnkovca*, str. 102-104., zatim I Ljudevit Ivančan, Aleksandar Ignacij barun Mikulich de Brokunovecz, zagrebački biskup od 1688. do 1894. u: *Bogoslovna smotra* 21./1933., br. 3., str. 264-269. i Vlado Magić, *Biskup Aleksandar Ignacije Mikulić 1688-1694.* u: *Zagrebački biskupi i nadbiskupi*, Zagreb: Školska knjiga, 1995., str. 363-368.

74 HSS V., str. 447., Šišić, *Dva ljetopisa XVII. vijeka*, str. 370.

75 Jobagioni su bili vojnici kraljevskih utvrda, dijelomično ovisni o kraljevoj vlasti, dakle, ne potpuno slobodni. Nakon što su vladari tijekom 13. i 14. stoljeća darovali utvrde svojim vazalima, dio jobagiona je pokmećen, a dio ih se uspio uzdići do položaja nižeg plemstva organiziranog u plemićkim općinama. Pitanje jobagiona u našoj historiografiji najbolje je obrađeno u Maurizio Levak, *Podrijetlo i uloga kmeta* u vinodolskom društvu XIII. stoljeća, u: *Zbornik Odsjeka povijesnih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 19., god. 2001., str. 65-69. Vidi i *Enciklopedija hrvatske povijesti i kulture*, Zagreb, 1980., str. 458-461

šnjeg mjesta Konjščina, gdje su podigli i utvrdu. Juraj Gašpar vjerojatno je rođen oko 1590. godine. Sin je Mihovila Konjskog i njegove druge žene Marije Ane Bozler. Zajedno s bratom Karlom Kristoforom naslijedio je obiteljska vlastelinstva Konjščinu i Sušobreg. Borio se protiv Osmanlija pa je služeći na galijama Velikog vojvodstva Toskane završio u osmanskom zarobljeništvu. Nakon što je otkupljen iz ropstva, od 1619. do 1620. godine bio je senjski kapetan. Bio je i poslanik Hrvatskog sabora kod kralja Ferdinanda II. 1624. i od 1626. do 1628. godine te povjerenik za izgradnju nove utvrde u Petrinji 1626. godine. Godine 1627. postao je carski i kraljevski savjetnik, a od 1641. je komornik i vitez. Bio je hrvatski poslanik na Ugarskim saborima u Požunu 1630. godine i Šopronu 1634. godine, a 1629. godine imenovan je i prisjednikom Banskog stola. Zbog pogoršanog zdravlja 1638. godine dao je ostavku na sve službe, pa i na mjesto člana Povjerenstva za utvrđivanje granica Vojne krajine i mjesto podbana. Umro je vjerojatno 1641. ili 1642. godine.

Juraj Gašpar Konjski najprije je bio oženjen Elizebetom Banffy, a zatim Suzanom Balassa. Poznata su njegova dva sina, Petar i Mihovil Mlađi. Petar je 1647. godine dobio grofovsku titulu, a Mihovil Mlađi oženjen Katarinom Keglević⁷⁶ bio je posljednji muški potomak obitelji.⁷⁷

STJEPAN BERISLAVIĆ MLAĐI

(22. 09. 1640-početak 1642.)

Kao što je već navedeno, Konjski je ostavku na mjesto podbana dao 1638. godine, ali njegov zamjenik izbaran je tek dvije godine kasnije. Naime, godine 1639. Sabor nije zasjedao, a budući da je sredinom iste godine umro ban Sigismund

Erdödy, najprije je valjalo ustoličiti novog bana koji bi zatim predložio svog podbana. Na prijedlog novog bana Ivana II. Draškovića, Sabor je na zasjedanju 22. i 23. rujna 1640. godine u Varaždinu podbanom imenovao Stjepana Berislavića Mlađeg.⁷⁸ Stjepan V. Berislavić Mlađi rođen je oko 1598. godine, a prije obnašanja dužnosti podbana, između 1630. i 1636. godine, bio je kapetan konjaničkih oklopnika u Karlovcu. Na funkciji podbana zadržao se do smrti početkom 1642. godine, dakle, manje od godinu i pol dana. Berislavić je najprije bio u braku s Martom Druškovački, ali budući da je ona umrla vrlo brzo, oženio se Juditom Malenić s kojom je imao tri kćeri i dva sina. Stariji sin Ivan bio je pokupski kapetan banskih konjanika, a mlađi sin Franjo Aleksandar bio je kapetan banskih konjanika od 1669. do 1671. i 1674. godine.⁷⁹

GAŠPAR OREHOVAČKI

(30. 04. 1642-02. 09. 1672.)

Najdugovječniji među zajedničkim križevačkim i zagrebačkim županima bio je Gašpar Orehovački. On je ujedno i jedan od najdugovječnijih hrvatskih podbanova pa ćemo ga zato detaljnije opisati.

Obitelj Orehovački podrijetlom je iz mjesta Sv. Petar Orehovec u potkalničkom kraju. Vjerojatno potječu od Pavla od Orehovca koji je živio u prvoj polovici 14. stoljeća.⁸⁰ Gašpar Orehovački pripada desetom naraštaju obitelji i grani Orehovačkih iz Gušcerovca, sela između Križevaca i Sv. Petra Orehovca.⁸¹ Rođen je oko 1600. godine,

76 Riječ je o Katarini Keglević koju će kasnije udaviti njezin muž Franjo Petričević.

77 O obitelji Konjski Krešimir Regan, Konjski (de Konzka), u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 7., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 2009., str. 580-583., a o podbanu Jurju Gašparu Konjskom Dino Mujadžević, Konjski, Juraj Gašpar, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 7., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 2009., str. 583.

78 ZHS I., str. 83., Stjepan Berislavić Mlađi sin je Stjepana Berislavića Starijeg, podbana od 1591-1596. godine.

79 Maček-Jurković, Rodoslovlje Berislavića Vrhričkih i Malomlačkih (od 15. do 18. stoljeća), str. 319-325.

80 Iznimno opširnu rodoslovnu raspravu o porodici Orehovački napisao je Pavao Maček, *Rod Orehovačkih od Svetog Petra Orehovca*, Zagreb: Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije »Tkalčić«, 2008. To nam je svakako najbolji izvor za biografiju Gašpara Orehovačkog i obitelji Orehovački.

81 Gašpar Orehovački je u Gušcerovcu pored Križevaca posjedovao je veliki renesansni kaštel iz 15. st., koji je kasnije preuređen u dvorac. Gašparov otac Franjo Orehovački Stariji postao je jedinim vlasnikom dvorca

a roditelji su mu bili Franjo Orehovački Stariji i Margareta Alapi iz obitelji Alapi od Velikog Kalnika.⁸² Banom je imenovan nakon smrti Stjepana Berislavića od Male Mlake na Saboru održanom u Varaždinu 30. travnja 1642. godine.⁸³ Prije stupanja na podbansku dužnost bio je podžupan Križevačke županije.⁸⁴ Osim podbana, bio je i veliki kapetan Bresta od 1648. do smrti 1672. godine, zatim prisjednik Osminskog suda od 1649. godine te kapetan krajišnika u Pokupskom 1668. godine. Obnašajući podbansku čast više od trideset godina, Orehovački je bio zamjenikom čak trojici hrvatskih banova. Postavljen je na prijedlog bana Ivana II. Draškovića (ban od 1640. do 1646.), bio je podban Nikole Zrinskog Mlađeg (ban od 1647. do 1646.) koji je stradao u lovu na vepra u Martijancu pokraj Varaždina te konačno podban bana-urotnika Petra Zrinskog (ban od 1665. do 1670.). Orehovački zasigurno nije sudjelovao u uroti Zrinskih i Frankopana. Vjerojatno je bio odan Bečkom dvoru zbog čega je pred kraj života dobio i barunsku titulu. Gašpar Orehovački umro je 2. rujna 1672. godine, a pokopan je u crkvi franjevačkog samostana u Zagrebu.

Između 1621. i 1624. godine Gašpar Orehovački oženio je Martu, barunicu Ratkaj od Velikog Tabora. Imali u šetoricu sinova od kojih su trojica, Franjo, Juraj i Ladislav, umrla su u djetinjstvu ili ranoj mladosti. Najstariji sin Baltazar oženjen Evom Forgač imao je tek jednu odraslu kćer, a dvoje njihove djece umrlo je u ranoj dobi. Drugi sin Petar bio je pitomac Bolonjskog zavoda, zagrebački kanonik, prepošt Sv. Petra u Požegi te čazmanski arhidakon. Obiteljsku lozu nastavio je tek sin Stjepan, rođen oko 1640. godine, koji je 1671.

bio kapetan ivaničkih konjanika, a od 1692. godine nasljedni župan Srebreničke županije. Stjepan je 1690. godine dobio grofovsku titulu, čime se obitelj Orehovački svrstala među najviše hrvatsko plemstvo. I njegova loza je vrlo brzo izumrla.⁸⁵

NIKOLA GOTAL

(22. 09. 1672-početak 1681.)

Gašpara Orehovačkog naslijedio je Nikola Gotal, sin Katarine Makar i Gašpara Gotala, podžupana Križevačke županije između 1625. i 1637. godine. Obitelj Gotal potječe iz okolice mjesta Gotalovec u Varaždinskoj županiji, a posjede je stekla i u Križevačkoj i Zagrebačkoj županiji. Nikola, rođen oko 1620. godine, Gašparovim sinom spominje se prvi put 1642. godine. Dana 14. siječnja 1649. godine na zasjedanju u Zagrebu Sabor ga imenuje podžupanom Zagrebačke županije. Iste godine imenovan je i kraljevskim blagajnikom. Te dvije funkcije obavljao je sve do imenovanja na položaj podbana i župana Križevačke i Zagrebačke županije na zasjedanju Sabora 22. rujna 1672. godine u Zagrebu. Gotal je nakon pogibelji Petra Zrinskoga vjerojatno prvo postavljen za namjesnika banske časti, a kad je za novog banskog namjesnika izbran Nikola Erdödy, postao je podbanom.⁸⁶ Spomenutu funkciju obavljao je sve do smrti početkom 1681. godine. Posljednji put podbanom se spominje na Saboru 6. veljače 1681. jer je već na sljedećem okupljanju Sabora, 14. travnja iste godine, izabran njegov nasljednik, a on se navodi pokojnim. Iz njegove oporuke saznajemo da je imao četvero djece: Jurja, Žigmunda, Juditu i Franju.⁸⁷

1598. godine preko svoje supruge Margarete Alapi. O dvorcu u Gušcerovcu više Mladen Obad-Šćitaroci: *Dvorci i perivoji u Slavoniji*, Zagreb: Šćitaroci, 1998., str. 170-171.

82 Alapi su Veliki Kalnik dobili 1502. godine od bana Ivaniša Korvina. Najpoznatiji član te obitelji bio je hrvatski ban Gašpar Alapi, inače brat Margarete Alapi. Detaljnije o obitelji Alapi vidi Mladen Švab, Alapić, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 1., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 1983., str. 50-51.

83 ZHS I., str. 95.

84 ZHS I., str. 93-94.

85 Maček, Rod Orehovačkih od Svetog Petra Orehovca, str. 173.-179., 220-230., 258-275. i 392.

86 Herkov, *O rukopisu »Notitiae de praecipuis officiis regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae«*, str. 120.

87 O obitelji Gotal Tatjana Radauš, Gotal, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 5., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 2002., str. 77-79. i ZHS I., prema indexu na str. 586.

BALTAZAR VRAGOVIĆ (16. 04. 1681-početak 1690.)

Gotalov nasljednik bio je Baltazar Vragović, izabran na već spomenutom Saboru u travnju 1681. godine. Na položaju podbana i župana dviju županija održao se sve do svoje smrti u drugoj polovici siječnja ili početkom veljače 1690. godine.⁸⁸ Baltazar Vragović potječe od porodice Vragovića Maruševačkih⁸⁹ koja je plemstvo dobila sredinom 14. stoljeća od Ludovika Anžuvina (1342.-1382.). Posjed obitelji, osim Maruševca, gdje su podigli lijep dvorac, obuhvaćao je i Križovljan. Godine 1716. Krsto Vragović dobio je barunsku titulu, ali već sljedeće godine ovaj posljednji muški potomak obitelji Vragović pogiba u ratu s Osmanlijama.⁹⁰

STJEPAN JELAČIĆ (13. 02. 1690-travanj 1712.)

Vragovićev nasljednik Stjepan Jelačić imenovan je podbanom na saborskom zasjedanju u Zagrebu 13. veljače 1690. godine.⁹¹ Potomak je jedne od najpoznatijih hrvatskih plemićkih obitelji Jelačića od Bužima. Rođen je 1639. ili 1640. godine kao sin Katarine Barilović i Gabrijela Jelačića, plemićkog suca Zagrebačke županije. Stjepan je najprije bio potkapetan 1669. godine, a od 1673. do 1705. godine i kapetan Sredičkog. Na mjesto podžupana Zagrebačke i Križevačke županije izabran je na saborskom zasjedanju 1. srpnja 1675.,⁹² a tu će funkciju obnašati do imenovanja za podbana. Dana 31. 1. 1686. Sabor ga imenuje prabilježnikom Kraljevstva,⁹³ a na tom položaju zadržao se do ponovnog izbora za podbana. Vitezom zlatnog pojasa postao je 1687. godine. Spominje se i kao vikar zagrebačkog biskupa u vremenitim dobrima 1688. i 1691. godine te »comes curialis«

88 ZHS I, prema indexu na str. 603.

89 ZHS I, str. 492.

90 Emilij Laszowski: Povjesni podaci o obitelji Vragovića Maruševačkih, u: *Vjesnik Hrvatskog arheološkog društva, nova serija*, sv. 7., Zagreb, 1904., str. 203-206.

91 ZHS I, str. 520.

92 ZHS I, str. 361.

93 ZHS I, str. 472.

topuske opatije 1691. godine. Funkciju podbana i župana Zagrebačke i Križevačke županije obnašao je za vrijeme trojice banova, Nikole Erdödyja, Adama Batthyanya i Janosa Palffyja, sve do smrti u travnju 1712. godine.

Stjepan Jelačić ženio se čak šest puta. U prvom braku sa Suzanom Stolneković imao je sina Gabrijela, podžupana Zagrebačke županije i kaptana Sredičkog, a u drugom braku s Anom Marijom Elizabetom Werneck od Freihoffa sina Jurja, kaptana Sredičkog. Treći brak s barunicom Elizabetom Izabelom Zetscher bio je bez djece. U četvrtom braku s Helenom Martom Patačić od Zajezde rodio se sin Petar, plemićki sudac i osnivač loze u Ratkovcu. Zadnja dva braka s Dorotejom Bukovački od Bukovice i Veronikom Peharnik-Hotković bili su bez djece.⁹⁴

ADAM DANIEL RAUCH (17. 08. 1714-kraj 1728.)

Nakon Stjepana Jelačića podbanom je postao Adam Daniel Rauch, potomak obitelji koja je u 17. stoljeću iz Erdelja doselila u Hrvatsku. Nekadašnja građanska obitelj, godine 1557. od kralja Ferdinanda I. dobila je plemićki status, a prvi član obitelji koji je doselio u Hrvatsku bio je Danijel. Njegov sin Stjepan oženjen Barabarom Petthö de Gerse poginuo je u ratovima protiv Osmanlija 1688. godine. Stjepanov sin bio je podban Adam Daniel Rauch. U zaključcima Hrvatskog sabora prvi ga put nalazimo već 1698. godine, a između 1709. i 1714. bio je podžupan Zagrebačke županije. Tu će funkciju kasnije obavljati i njegov brat Sigismund. Za podbana izabran je na zasjednju

94 Među literaturom o Stjepanu Jelačiću svakako treba izdvojiti Pavao Maček, *Plemeniti rodovi Jelačića*, Zagreb: Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije »Tkalčić«, 2010., gdje su detaljno opisani svi članovi obitelji: Stjepan (str. 134-142.), Gabrijel (str. 181-187.), Juraj (187-192.) i Petar (str. 206-209.). Također je važan i tekst u *Hrvatskom biografskom leksikonu* Tatjana Raduš, Jelačić, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 6., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 2005., str. 378-387. (o Stjepanu Jelačiću i njegovim nasljednicima na str. 379-380.)

Sabora u Varaždinu 17. 8. 1714. godine,⁹⁵ a na tom položaju zadržat će se sve do smrti 1728. godine. Po osnutku Banskog stola 1716. Adam Danijel Rauch bio je jedan od njegovih prisjednika.⁹⁶ Bio je oženjen Anom Gothal, Ivanom Praunsperger i Evom Gregurovečki, a imao je dvije kćeri i sina Ivana, kasnijeg podbana.⁹⁷

NIKOLA MALENIĆ

(02. 05. 1729-kraj 1732.)

Nikola Malenić potječe iz obitelji plemića jednoselaca iz Plemićke općine turopoljske. Sjedište im je bilo u mjestu Kurilovec po kojem i nose obiteljski pridjev. Obitelj je dobila plemstvo od kralja Rudolfa 1592. godine. U 17. stoljeću neki Nikola Malenić i Đuro Malenić bili su turopoljski župani. Budući podban Nikola Malenić najprije se posvetio vojnoj karijeri pa se od 1702. godine navodi kao pukovnik. Bio je hrvatski poslanik na zasjedanjima Ugarsko-hrvatskog sabora 1722. i 1728. godine, a kao podban prvi put spominje se na Saboru održanom 2. svibnja 1729. godine u Varaždinu.⁹⁸ Funkciju podbana obnašao je do smrti krajem 1732. godine. Njegov potomak Aleksandar Mihael Malenić od Marije Terezije (1740-1780.) 1762. godine dobio je barunsku, a 1776. godine i grofovsku titulu. Obitelj Malenić izumire već s Mihaelovim sinom Franjom Aleksandrom.⁹⁹

JURAJ CINDERI

(13. 08. 1733-početak 1739.)

Sljedeći u nizu hrvatskih podbanova bio je Juraj Cideri (Czindery) rođen između 1670. i

1675. godine. Obitelj Cideri vjerojatno potječe iz Mađarske, a uz obiteljsko prezime nose pridjev de Nagy Atád po svojem posjedu u okolici današnjeg Nagytadá. U Hrvatskoj njihovi posjedi nalazili su se uglavnom u Podravini (Ludbreg i okolica) te u Varaždinu gdje je Juraj gradski sudac 1701. godine. Bio je ubirač poreza od 1704. do 1706., zamjenik tajnika Hrvatske kraljevske konferencije 1705. godine, bilježnik Zagrebačke i Križevačke županije od 1706. do 1731., bilježnik čazmanskog Kaptola 1708. godine, bilježnik Varaždinske županije do 1711. godine i podžupan Varaždinske županije od 1711. do 1734. godine. Godine 1713/14. bio je zamjenik protonotara, a od 1725. do 1733. protonotar Kraljevine. U razdoblju između 1708. i 1725. godine često je poslanik na Ugarsko-hrvatskom saboru u Požunu, a 1727. izabran je za prisjednika Banskog stola. Spomenutu dužnost obavljao je do 1733. godine. Varaždin ga je kao svog zaslužnog građanina imenovao doživotnim počasnim gradskim bilježnikom.

Iako je Nikola Malenić umro krajem 1732. godine, Hrvatski sabor je Juraja Ciderija podbanom i vrhovnim županom Zagrebačke i Križevačke županije imenovao tek 13. kolovoza 1733. godine na zasjedanju u Varaždinu.¹⁰⁰ Funkciju podbana Cideri je obavljao do smrti u prvoj polovici 1739. godine.

Među njegovom djecom najznačajniji su sinovi Ignjat Franjo, podžupan Varaždinske županije, ugarski kraljevski savjetnik i poslanik Hrvatskog sabora na zasjedanju Ugarsko-hrvatskog sabora u Požunu, Ladislav, drugi (namjesni) podžupan Varaždinske županije, Juraj Mlađi, plemićki sudac Varaždinske županije, Ivan, plemićki sudac Varaždinske i Križevačke županije te Donat, zastupnik Varaždina u Hrvatskom saboru.¹⁰¹

95 ZHS III., str. 26.

96 ZHS III. str. 188.

97 Zanimljivo je da je Adam Danijel Rauch 1715. g. bio krsni kum Adama Baltazara Krčelića, Adam Baltazar Krčelić, *Annuae ili historija 1748-1767.*, Zagreb: JAZU, 1952., str. 478.

98 ZHS III., str. 242.

99 O obitelji Malenić Laszowski (1995.-2000.), sv. 3., str. 346-53. i Bojančić, Der Adel von Croatien und Slawonien str. 108-109. O Nikoli Malneniću u ZHS II. prema indexu na str. 545, i ZHS III., prema indexu na str. 509.

100 ZHS III., str. 421.

101 Tatjana Radauš, Czindery, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 2., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 1989., str. 783-784. i ZHS II., prema indexu na str. 539., ZHS III. prema indexu na str. 505., i ZHS IV. prema indexu na str. 423. Prilikom iznošenja biografija hrvatskih podbanova zgodno je pripomenuti kako su čak trojica od njih, Stjepan Jelačić, Adam Daniel Rauch i Juraj Czindery bili članovi udruženja vinskih doktora »Pinta« koje je krajem 17. stoljeća pokrenuo Baltazar

BALTAZARBEDEKOVIĆKOMORSKI (21. 05. 1739-početak 1743.)

Baltazar Bedeković-Komorski potvrđen je podbanom na Saboru u Varaždinu 21. svibnja 1739. godine.¹⁰² Od nekoliko članova obitelji Bedeković on prvi tijekom 17. i 18. stoljeća obnaša funkciju vrhovnog župana Križevačke županije.¹⁰³ Obitelj Bedeković-Komorski pripada starom hrvatskom plemstvu koje je svoj plemićki status dobilo još 1267. godine od kralja Bele IV. (1235-1270.). Obiteljski pridjev Komorski potječe od njihova dobra Komor u srednjovjekovnoj Varaždinskoj županiji, danas Bedekovčina. Obitelj se podijelila na nekoliko grana, a Baltazar Bedeković pripada varaždinskoj grani iz koje potječe i kasniji hrvatski ban Koloman Bedeković.¹⁰⁴

Baltazar Bedeković rođen je 1695. godine. Kao član Kraljevskog sudbenog stola spominje se 1726., a podžupanom Varaždinske županije bio je između 1730. i 1733. godine. Na položaju protonotara Kraljevine prvi put spominje se na zasjedanju Sabora u travnju 1733. godine.¹⁰⁵ Funkciju protonotara obavljao je do imenovanja podbanom. Funkciju podbana obnašao je do smrti, vjerojatno početkom 1743. godine jer Sabor sredinom ožujka raspravlja o njegovoj ostavštini i malodobnim nasljednicima.¹⁰⁶

Baltazar Bedeković najprije je bio oženjen Klarom Szöreny. S njom je od Sigismunda Raucha kupio dobro Sigetec nedaleko Ludbrega na kojem je rođen njihov poznati sin Kazimir Bedeković, hrvatski latinistički pisac, zagrebački kanonik i

rektor Hrvatskog kolegija u Beču.¹⁰⁷ Poznata su i Kazimirova braća Sigismund, Antun i Bernard. Nakon smrti Klare Szöreny, oženio je Helenu Rozaliju Somogy,¹⁰⁸ prije udanu Lepossi i Gotal, koja mu je u miraz donijela dobra Gotalovec, Granje, Martijanec i Jalžabet, gdje su podigli barokni dvorac i današnju župnu crkvu Sv. Elizabete. Njih dvoje izradilo je i glavni oltar u najljepšoj baroknoj crkvi Hrvatskog zagorja, crkvi Sv. Marije Snježne u Belcu.¹⁰⁹

IVAN RAUCH

(08. 04. 1743-svibanj 1756.)

Ivan Rauch, sin podbana Adama Danijela Raucha i nasljednik Baltazara Bedekovića, podbanom je imenovan na zasjedanju Sabora u Zagrebu 8. travnja 1743. godine.¹¹⁰ On je posljednji u nizu podbanova koji su ujedno bili i veliki župani Križevačke i Zagrebačke županije. Ivan Rauch, vjerojatno rođen oko 1700. godine, bio je tajnik Hrvatskih kraljevskih konferencija od 1725. do 1732. godine. Podžupanom Zagrebačke županije bio je od 1732. do 1735. godine, a tu funkciju naslijedio je od svog pokojnog strica Sigismunda. Bio je prisjednikom Sudbenog stola od 1736. do 1740. godine te njegovim predsjednikom od 1740.

107 O Kazimiru Bedekoviću opširno Alojz Jembrih, *Kazimir Bedeković (1727-1782.)*, Beč-Ludbreg-Varaždin-Zagreb: Filozofski fakultet Družbe Isusove, 2001. gdje se mogu naći i podaci o Baltazaru Bedekoviću (str. 33-38. i 50-51.), i Elizabeta Palanović, Bedeković Komorski, Kazimir, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 1., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 1983., str. 581-582.

108 Helena Rozalija Somogy osebujna je osoba 18. stoljeća. Iako rođena u siromaštvu, u svoja četiri braka uspjela je, uglavnom nasljedstvom, steći popriličan imetak. Umrula je 1760. godine, a pred smrt osnovala je prvu zakladu za pomoć kmetovima na svojim imanjima. O njoj Krčelić, *Annuae ili historija 1748-1767.*, str. 409-410., Gjuro Szabo, *Hrvatsko zagorje*, Zagreb: Spekter, 1974., str. 116-118., i Stjepan Belošević, *Županija varaždinska i slobodni i kraljevski grad Varaždin*, Zagreb: vlastita naklada, 1926., str. 77.

109 Zmajčić, *Hrvatski biografski leksikon*, str. 577. i Obad-Šćitaroci (1991.), str. 102

110 ZHS IV., str. 414.

Patačić. Ivan Kukuljević Sakcinski, *Zapisci barona Baltazara Patačića i grofa Adama Oršića od godine 1691. do 1814.*, u: *Arkiv za povjesnicu jugoslavensku*, sv. X, Zagreb, 1869., str. 227-228.

102 ZHS IV., str. 139-141.

103 Franjo Bedeković i njegov sin Ljudevit bili su župani Križevačke županije između 1825. i 1845. godine.

104 Bartol Zmajčić, Bedeković Komorski, u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 1., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 1983., str. 576-578.

105 ZHS III., str. 392.

106 ZHS IV., str. 388-389.

do 1743. godine.¹¹¹ Spominje se i kao zamjenik protonotara 1733. godine¹¹² te savjetnik carice Marije Terezije.

Kao podban Ivan Rauch aktivno je sudjelovao u gušenju Seljačke bune koja je krajem veljače 1755. izbila u okolici Križevaca.¹¹³ Spomenutu bunu Rauch je ugušio prilično nasilno, za što je vjerojatno imao i ovlaštenje, ali u konačnici bio je prisiljen isplatiti odštetu zbog počinjenih nedjela. Uslijed pritiska koji je na njega izvršen, početkom svibnja 1756. godine podnio je ostavku na položaj podbana.¹¹⁴ Nasilje prema seljacima, ali i prema neistomišljenicima tijekom gušenja bune, Raucha nije stajalo samo podbanske časti već i titule baruna. Naime, 1755. naveliko se raspravljalo da mu se dodijeli barunat, ali budući da je već tad bilo očigledno da će morati odstupiti s podbanske časti, smatralo se neprimjereno da se nekome tko je degradiran u službi dodjeli barunat.¹¹⁵

Iako nije bio u dobrim odnosima s Ivanom Rauchom, zagrebački kanonik i povjesničar Baltazar Adam Krčelić u svom dijelu »Annuae«, prilikom opisa banovanja Karla Batthyanija donosi nam vrijedan i zanimljiv opis podbana Raucha: »Samo je jedna jednina nesreća bila za ovoga bana, što nije imao više ljudi poput Raucha. ...U toga čo-

vjeka bilo je revnosti, i to za javno dobro, pa svojim ugledom nije dopustio, da se ni u najmanjoj mjeri nanosi šteta kraljevini i državnoj jurisdikciji. ...Brižno je pazio na čast svog bana, a to potvrđuje, da ne spominjem drugo, njegova ostavka na podbansku čast. Nije bio rob koristoljublja, tako da je čudnovato djelovao, što mu između toliko točaka optužbe, između toliko prigovora iznijetih protiv njega nije bila predbačena ljaga koristoljublja.«¹¹⁶

Ivan Rauch umro je u Zagrebu u lipnju 1762. godine. Bio je oženjen Kristinom Ilijašić. Od njegove djece poživjeli su kćeri Ana, Barbara i Cecilija te sin Pavao, pukovnik u Banskoj krajini. Pavao je 1763. godine dobio mađarsko barunstvo, a ono mu je godinu dana kasnije i potvrđeno na Hrvatskom saboru.¹¹⁷ Pavao Rauch djed je kasnijeg bana Levina Raucha i predjed bana Pavla Raucha.¹¹⁸

111 ZHS III., prema indexu na str. 512. i ZHS IV. prema indexu na str. 431.

112 ZHS III., str. 407.

113 Buna je izbila na Raffayevu imanju Dobovec, pokraj Ravena, paljenjem gospoštijске kudjelje i nadovezivala se na bunu krajišnika u Varaždinskom generalatu. Tijekom bune uništen je veliki broj plemićkih dvoraca, kurija i gospodarskih imanja na prostoru koje je buna obuhvatila, između Križevaca, rijeke Lonje i Vojne krajine. Seljaci su tražili oslobođanje od feudalnih obaveza i prijelaz pod upravu Vojne krajine. Iako je buna u konačnici grubo ugušena, ipak je imala i pozitivnih efekata na položaj kmetova. Rezultat pobune bio je privremeni urbar za Hrvatsku donešen krajem 1755. g., a nakon toga i niz drugih urbara koji su točno definirali obaveze seljaka prema feudalnim posjednicima. O buni opširno Igor Karaman, Prilog velikoj buni križevačkih seljaka god. 1755., *Starine JAZU*, sv. 52., Zagreb, 1962., str. 273-297.

114 O Rauchovom sudjelovanju u gušenju bune 1755. godine opširno piše Krčelić, *Annuae ili historija 1748-1767.*, str. 174-250., na više mjesta.

115 Krčelić, *Povijest stolne crkve zagrebačke*, str. 203.

116 Krčelić, *Povijest stolne crkve zagrebačke*, str. 275.

117 Krčelić, *Povijest stolne crkve zagrebačke*, str. 435. i 478., *Hrvatska enciklopedija*, sv. 9, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 2007., str. 219. i ZHS VIII., str. 168.

118 Isto, str. 219.

Prilog 1. Redosljed podbanova.

1.	Ambroz Gregorijanec	11. 11. 1557- -25. 07. 1565.
2.	Ivan Forčić od Butine Vasi	25. 07. 1565- -siječanj 1573.
3.	Ladislav Bukovečki od Bukovice	1573. (?) - -06. 02. 1578.
4.	Stjepan Gregorijanec	06. 02. 1578- -25. 07. 1581.
5.	Gašpar Druškovečki	25. 07. 1581- -12. 04. 1584.(?)
6.	Ivan od Zaboka	12. 04. 1584- -početak 1586.
7.	Ladislav Imprić od Jamnice	21. 04. 1586- -06. 01. 1591.
8.	Stjepan Berislavić od Male Mlake	1591. (?) - -07. 11. 1596.
9.	Gašpar Petričević	07. 11. 1596- -14. 04. 1598.
10.	Juraj Keglević	14. 04. 1598- -21. 10. 1599.
11.	Krsto Mrnjavčić od Brezovice	21. 10. 1599- -proljeće 1626.
12.	Toma Mikulić	08. 07. 1626- -23. 10. 1628.
13.	Juraj Gašpar Konjski	23. 10. 1628- -12. 10. 1638.
14.	Stjepan Berislavić Ml.	22. 09. 1640- -početak 1642.
15.	Gašpar Orehovački	30. 04. 1642- -02. 09. 1672.
16.	Nikola Gotal	22. 09. 1672- -početak 1681.
17.	Baltazar Vragović	16. 04. 1681.- -početak 1690.
18.	Stjepan Jelačić	13. 02. 1690- -travanj 1712.
19.	Adam Daniel Rauch	17. 08. 1714- -kraj 1728.
20.	Nikola Malenić	02. 05. 1729.- -kraj 1732.
21.	Juraj Cideri	13. 08. 1733- -početak 1739.
22.	Baltazar Bedeković Komorski	21. 05. 1739- -početak 1743.
23.	Ivan Rauch	08. 04. 1743- -svibanj 1756.

Izvori
Neobjavljeni izvori

Isprave podbanova u Zbirci arhivskih dokumenata Gradskog muzeja Križevci

GMK-6271-Isprava podbana Gašpara Petričevića iz 1596. g.

GMK-6274-Isprava podbana Ivan Forčića iz 1567. g.

GMK-6285/10-Isprava podbana Krste Mrnjavčića iz 1601. g.

GMK-6438-Isprava podbana Gašpara Orehovačkog (bez godine).

Objavljeni izvori

Hrvatski saborski spisi, sv. 3-5., Zagreb, JAZU, 1916-1918.

Laszowski, Emilij. 1908. *Povijesni spomenici plemenite općine Turopolja*, sv. 4., Zagreb.

Šišić, Ferdo. 1918. Dva ljetopisa XVII. vijeka, *Starine JAZU*, knjiga 36., Zagreb.

Zaključci Hrvatskog sabora. 1958-1971., sv. 1-8., Zagreb: Državni arhiv NR Hrvatske.

Literatura

Adamček, Josip. 1980. *Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV. do kraja XVII. stoljeća*, Zagreb: Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Balaško, Josip. 2010. *OŠ Brezovica: monografija: 1850.-2010.*, Brezovica: OŠ Brezovica.

Belošević, Stjepan. 1926. *Županija varaždinska i slobodni i kraljevski grad Varaždin*, Zagreb: Vlastita naklada.

Beuc, Ivan. 1985. *Povijest institucija državne vlasti kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije*, Zagreb: Pravni fakultet.

Blagec Ozren. 2010. Župani križevačke županije u 13. i 14. stoljeću, *Cris*, br. 1., Križevci.

Bojničić, Ivan. 1995. *Der Adel von Croatien und Slavonien*, Zagreb: Golden marketing.

Dobronić, Lelja. 1979. *Po starom Moravču*, Zagreb: Povijesni muzej Hrvatske.

Društveni razvoj u Hrvatskoj (od 16. do početka 20. st.). 1981. Ur. Mirjana Gross, Zagreb: Školska knjiga.

Enciklopedija hrvatske povijesti i culture. 1980. Ur. Igor Karaman, Zagreb: Školska knjiga.

Herkov, Zlatko. 1984. O rukopisu »Notitiae de praecipuis officiis regnorum Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae«, *Rad HAZU*, sv. 405., Zagreb.

Horvat, Anđela. 1981. Dvorac Poznanovec, *Kaj*, br. 5., Zagreb.

Horvat, Rudolf. 1912. Članovi hrvatskoga sabora god. 1588. g., *Vjesnik kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arhiva*, br. 14., Zagreb.

Hrvatska enciklopedija. 2007. Sv. 9., Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.

Hrvatski povijesni atlas. 2003. Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.

Ivančan, Ljudevit. 1933. Aleksandar Ignacij barun Mikulich de Brokunovecz, zagrebački biskup od 1688. do 1894., *Bogoslovna smotra*, br. 21., Zagreb.

Jembrih Alojz. 2001. *Kazimir Bedeković (1727-1782.)*, Beč-Ludbreg-Varaždin-Zagreb: Filozofski fakultet Družbe Isusove.

Jurković, Ivan. 2003. Raseljena plemićka obitelj za Osmanske ugroze: primjer Berisalvića de Werhreka de Mala Mlaka (Dio prvi-Stjepan Berislavić Vrhrički i Malomlački), *Zbornik odsjeka povijesnih znanosti Zavoda povijesnih i društvenih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 20., Zagreb.

Jurković, Ivan. 2004. Raseljena plemićka obitelj za Osmanske ugroze: primjer Berisalvića de Werhreka de Mala Mlaka (Dio drugi-Nasljednici Stjepana Berislavića tijekom 16. stoljeća), *Zbornik odsjeka povijesnih znanosti Zavoda povijesnih i društvenih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 21., Zagreb.

Katušić, Maja. 2010. Regesti isprava 16. stoljeća iz arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti-četvrti dio: Isprave iz razdoblja 1546.-1550., *Zbornik odsjeka povijesnih znanosti Zavoda povijesnih i društvenih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 28., Zagreb.

Karaman, Igor. 1962. Prilog velikoj buni križevačkih seljaka god. 1755., *Starine JAZU*, sv. 52., Zagreb.

Klaić, Vjekoslav. 1917. *Acta Keglevichiana annorum 1322-1527.*, Zagreb: JAZU.

Klaić, Vjekoslav. 1980. *Povijest Hrvata*, sv. 5., Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske.

Krčelić, Baltazar Adam. 1952. *Annae ili historija 1748-1767.*, Zagreb: JAZU.

Krčelić, Baltazar Adam. 1994. *Povijest stolne crkve zagrebačke*, Zagreb: Institut za suvremenu povijest.

Kukuljević-Sakcinski, Ivan. 1869. Zapisci barona Baltazara Patačića i grofa Adama Oršića od godine 1691. do 1814., u: *Arkiv za povjesnicu jugoslavensku*, sv. X., Zagreb.

Laszowski, Emilij. 1904. Povijesni podaci o obitelji Vragovića Maruševačkih, *Vjesnik Hrvatskog arheološkog društva, nova serija*, sv. 7., Zagreb.

Laszowski, Emilij. 1910.-1924. *Povijest plemenite općine Turopolja nekoć zagrebačko polje zvane*, sv. 1-3., Zagreb; pretisak, Velika Gorica: Plemenita općina turopoljska 1995-2000.

Levak, Maurizio. 2001. Podrijetlo i uloga kmeta u Vinodolskom društvu XIII. stoljeća, *Zbornik Odsjeka povijesnih znanosti Zavoda povijesnih i društvenih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 19., god.

LOPAŠIĆ, Radoslav. 1889. *Spomenici Hrvatske krajine*, sv. 3., Zagreb, JAZU.

Maček, Pavao. 2007. *Dva stara roda zagrebačke županije: Mikulići od Brokunovca i Črnkovečki od Črnkovca*, Zagreb: Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije »Tkalčić«.

Maček, Pavao. 2006. Još od Mikulićima od Brokunovca, *Kaj*, br. 1/2., Zagreb.

Maček, Pavao. 2010. *Plemeniti rodovi Jelačića*, Zagreb: Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije »Tkalčić«.

Maček, Pavao. 2005. Rod Mikulića od Brokunovca-pregled rodoslovlja, *Kaj*, br. 6., Zagreb.

Maček, Pavao. 2008. *Rod Orehovačkih od Svetog Petra Orehovca*, Zagreb: Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije »Tkalčić«.

Maček, Pavao, Jurković, Ivan. 2006. Rodoslovlje Berislavića Vrhričkih i Malomlačkih (od 15. do 18. stoljeća), *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 48., Zadar.

Magić, Vlado. 1995. Biskup Aleksandar Ignacije Mikulić 1688-1694., u: *Zagrebački biskupi i nadbiskupi*, Zagreb: Školska knjiga.

- Majnarić, Ivan. 2009. Keglević Petar, u: *Hrvatski biografski leksikon sv. 7.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Majnarić, Ivan, KATUŠIĆ, Maja. 2009. Keglevići, u: *Hrvatski biografski leksikon sv. 7.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Milosavljević, Rade. 1988. *Leksikon Križevčana*, Križevci: Povijesno društvo Koprivnica.
- Mujadžević, Dino. 2009. Konjski, Juraj Gašpar, u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 7.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Mujadžević, Dino, Majnarić, Ivan. 2009. Ke-recsenyi, u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 7.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Obad-Šćitaroci, Mladen. 1991. *Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja*, Zagreb: Školska knjiga.
- Obad-Šćitaroci, Mladen. 1998. *Dvorci i perivoji u Slavoniji*, Zagreb: Šćitaroci.
- Palanović, Elizabeta. 1983. Bedeković Komorski, Kazimir, u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 1.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Palffy, Geza. 2005. Jedan od temeljnih izvora hrvatske povijesti: pozivnica zajedničkog hrvatsko-slavonskog sabora iz 1558. godine, *Zbornik Odsjeka povijesnih znanosti Zavoda povijesnih i društvenih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 23., Zagreb.
- Radauš, Tatjana. 1983. Berislavići, u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 1.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Radauš, Tatjana. 1989. Bukovački, u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 2.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Radauš, Tatjana. 1989. Czindery, u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 2.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Radauš, Tatjana. 1993. Čupor Pavao, u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 3.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Radauš, Tatjana. 1993. Druškovečki, u: *Hrvatski biografski leksikon sv. 3.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Radauš, Tatjana. 2002. Gotal, u: *Hrvatski biografski leksikon sv. 5.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Radauš, Tatjana. 2002. Gregorijanec (Gregorijanečki, od Gregorijanca), u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 5.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Radauš, Tatjana. 2005. Imprić (Imbrić), u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 6.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Radauš, Tatjana. 2005. Jelačić, u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 6.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Rattkay, Juraj. 2001. *Spomen na kraljeve i banove kraljevstva Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, Zagreb: Hrvatski institut za povijest.
- Regan, Krešimir. 2009. Konjski (de Konzka), u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 7.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Szabo, Gjuro. 1974. *Hrvatsko zagorje*, Zagreb: Spektar.
- Švab, Mladen. 1983. Alapić, u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 1.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- Valentić, Mirko. 2004. Pregled povijesti Križevačke županije, u: *Križevačka županija-Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća*, sv. 9., Zagreb: Hrvatski institut za povijest.
- Vukušić, Luka. 2008. Ubojstvo barunice Katarine Keglević počinjeno 1659. godine, *Arhivski vjesnik*, br. 51., Zagreb.
- Zmajić, Bartol. 1983. Bedeković Komorski, u: *Hrvatski biografski leksikon, sv. 1.*, Zagreb: Leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.

Summary

Croatian deputy governors and district prefects in Zagreb and Križevci districts from mid 16th century to mid 18th century

Keywords: deputy governor/podban, 'banovac', district prefect, Križevci county/district, Zagreb county/district, Early New Age

In the 14th century it was not unusual for one person to hold the posts of Križevci and Zagreb county prefects and Slavonian deputy governor as well at the same time. From mid 16th century, when in 1572 the administrations of Križevci and Zagreb were united, those three functions were always in the hands of lower gentry. The Vice-Roy had the right to appoint deputy governors, also district prefects of the two counties so the Diet would only confirm the appointment. The writer lists the names, order and biographies of 23 Croatian deputy governors district prefects of Zagreb and Križevci counties. Deputy governors acted as district prefects till 1756, when Zagreb and Križevci administrations were again separated and the right to appoint them was passed to the King. Here is

a list of deputy governors in chronological order: Ambroz Gregorijanec (11/11/1557-25/07/1565), Ivan Forčić of Butina Vas (25/07/1565-January 1573), Ladislav Bukovečki of Bukovica (1573 (‘)-06/02/1578), Stjepan Gregorijanec (06/02/1578-25/07/1581), Gašpar Druškovečki (25/07/1581-12/04/1584),(?), Ivan of Zabok (12/04/1584-beginning of 1586), Ladislav Imprić of Jamnica (21/04/1586-06/01/1591), Stjepan Berislavić of Mala Mlaka (1591 (?)-07/11/1596), Gašpar Petričević (07/11/1596-14/04/1598), Juraj Keglević (14/04/1598-21/10/1599), Krsto Mrnjavčičof Brezovica (21/10-spring 1626), Toma Mikulić (08/07/1626-23/10/1628), Juraj Gašpar Konjski (23/10/1628-12/10/1638), Stjepan Berislavić jr. (22/09/1640-beginning of 1642), Gašpar Orehovački (30/04/1642-02/09/1672), Nikola Gotal (22/09/1672-beginning of 1681), Baltazar Vragović (16/04/1681-beginning of 1690), Stjepan Jelačić (13/02/1690-April 1712), Adam Daniel Rauch (17/08/1714-end of 1728), Nikola Malenić (02/05/1729-end of 1732), Juraj Cinderi (13/08/1733-beginning of 1739), Baltazar Bedeković Komorski (21/05/1739-beginning of 1743), Ivan Rauch (08/04/1743-May 1756).